

مقایسه امید به زندگی در مردان و زنان استان یزد در سال های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲

دکتر حسین فلاح زاده^{۱*}، الهام هادیان^۲

چکیده

مقدمه: امید به زندگی در بدو تولد معرف متوسط سالهایی است که یک نوزاد زنده به دنیا آمده عمر خواهد کرد و این شاخص یکی از معیارهای ارزیابی وضعیت بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی تلقی می شود.

روش بررسی: در این تحقیق توصیفی جدول طول عمر مردان و زنان استان یزد براساس احتمالات مرگ در گروههای سنی با توجه به تعداد مرگ و تعداد جمعیت برای سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲ به تفکیک برای شهرستانهای استان محاسبه گردیده است.

نتایج: براساس نتایج این مطالعه امید به زندگی مردان و زنان در بدو تولد در استان یزد در سال ۱۳۷۵ به ترتیب برابر ۷۰/۵ و ۷۱ بوده است و در سال ۱۳۸۲ به ترتیب در مردان و زنان برابر ۷۱/۹ و ۷۴/۵ بوده است. در شهرستانهای استان یزد بیشترین امید به زندگی در سال ۱۳۷۵ مربوط به شهرستان تفت و کمترین آن مربوط به شهرستان مهریز بوده است. در سال ۱۳۸۲ کمترین امید به زندگی مربوط به شهرستان یزد و بیشترین آن مربوط به شهرستان صدوق بوده است.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج تحقیق، امید به زندگی در مردان و زنان در سال ۱۳۸۲ نسبت به سال ۱۳۷۵ افزایش داشته است و این افزایش در زنان بیشتر از مردان بوده است.

واژه های کلیدی: امید به زندگی، مرگ و میر، یزد

مقدمه

براساس این سه نشانگر محاسبه کرده است و کشورها را بر پایه آن منظم نموده است. امید به زندگی در بدو تولد به شدت متأثر از مرگ سال اول زندگی است. به همین دلیل این شاخص مانند شاخص مرگ کودکان زیر یکسال بلکه فراتر از آن به عنوان یک شاخص بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی تلقی می شود^(۲).

همان طور که می دانیم میزان های مرگ و میر خام و یا اختصاصی به تنهایی نمی تواند معرف خوبی از سطح مرگ و میر یک جامعه باشد. در این مورد شاخص مناسبی که می تواند سطح مرگ و میر را نشان دهد، امید به زندگی در بدو تولد و در گروههای سنی دیگر است این شاخص بهداشتی و زیستی مهم برای کشورهای توسعه یافته حدود ۸۰ تا ۸۵ سال برآورد شده است لازم به یادآوری است که در یک مقیاس جهانی امید به زندگی زنان معمولاً بیش از امید به زندگی مردان می باشد. این تفاوت امید زندگی بین زنان و مردان

امید به زندگی در بدو تولد معرف متوسط سالهایی است که یک نوزاد زنده به دنیا آمده عمر خواهد کرد، به شرط اینکه احتمال مرگ او برای سالهای آینده زندگی مانند انسان های زمان حال باشد. امید به زندگی را می توان برای هر سنی محاسبه کرد و مثلاً مشخص نمود که یک مرد ۶۵ ساله به طور متوسط چند سال دیگر عمر خواهد کرد. البته به شرط اینکه الگوی احتمال مرگ او نیز در آینده مانند انسانهای ۶۵ سال به بالای فعلی باشد^(۱).

معمولاً امید به زندگی را به تفکیک زن و مرد محاسبه می کنند. امید به زندگی در کنار شاخص های درآمد سرانه و سواد به عنوان شاخص توسعه تلقی می شود، بانک جهانی شاخص توسعه انسانی را

* ۱- نویسنده مسئول: استادیار گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت،
تلفن تماس: ۰۳۵۱-۸۲۱۰۶۵۷، Email: h_fallahzadeh@hotmail.com

۲- کارشناس آمار
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
تاریخ دریافت: ۱۳۸۴/۱۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۵/۷/۲۰

شهرستانهای صدوق و خاتم در سال ۱۳۷۵ در دیگر شهرستانها ادغام بوده و شهرستان طبس متعلق به استان خراسان بوده است.

نتایج

نتایج محاسبات این تحقیق نشان داد که امید به زندگی در بدو تولد در سال ۱۳۷۵ برای مردان استان یزد ۷۰/۵ و برای زنان استان یزد ۷۱ می باشد و این شاخص در سال ۱۳۸۲ برای مردان ۷۱/۹ و زنان ۷۴/۵ بوده است. برای مردان در طول ۷ سال به اندازه ۱/۴ سال و زنان ۳/۵ سال افزایش داشته است. امید به زندگی در سال ۱۳۷۵ شهرستانهای استان یزد بین ۶۸ تا ۷۹ سال متغیر بوده است و در سال ۱۳۷۵ در مردان کمترین امید به زندگی مربوط به شهرستان میبد (۶۸/۱ سال) و بیشترین آن مربوط به شهرستان تفت (۷۸/۸ سال) می باشد و در زنان کمترین امید به زندگی مربوط به شهرستان مهریز (۶۰/۱) و بیشترین آن مربوط به شهرستان تفت (۸۲/۵ سال) می باشد. در سال ۱۳۸۲ در مردان و زنان کمترین امید به زندگی مربوط به شهرستان یزد و به ترتیب برابر ۶۸/۶ و ۶۸/۷۳ سال بوده است و بیشترین آن مربوط به شهرستان صدوق بوده و به ترتیب برابر ۷۸/۱ و ۸۳/۱ سال بوده است. با توجه به جدول (۱) تغییرات امید به زندگی در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲ در بعضی از شهرستانها به صورت صعودی و در بعضی شهرستانها نزولی بوده است و در کل استان مقدار امید به زندگی از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۲ افزایش داشته است. امید به زندگی در شهرستان مهریز شدیداً افزایش داشته است و در مردان این افزایش ۱۹/۹۸ و در زنان ۱۸/۴ سال بوده است.

در کشورهای رو به توسعه که تعداد افراد زیر ۱۵ ساله بیش از چهل درصد کل جمعیت است و زایشهای زنان، زیاد و در نتیجه مرگ و میرهای مادران حین زایمان بیش از کشورهای توسعه یافته است، تفاوت طول عمر زنان با مردان چندان زیاد نیست. باید توجه داشت که مفهوم امید زندگی مترادف با مفهوم عمر متوسط است با این تفاوت که عمر متوسط را براساس سن در هنگام مرگ و براساس آمارهای ثبتی سالانه فوت شدگان محاسبه می کنند یکی از روشهای محاسبه امید زندگی، استفاده از جدول طول عمر می باشد^(۳). با توجه به اینکه هیچگونه مطالعه ای در سطح استان یزد در این زمینه صورت نگرفته بود و با توجه به اهمیت شاخص امید به زندگی اندازه آن را در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲ به تفکیک مردان و زنان مورد بررسی قرار دادیم.

روش بررسی

این مطالعه از نوع توصیفی و با استفاده از اطلاعات جاری مرگ و میر انجام گردید. برای محاسبه امید به زندگی به تعداد جمعیت و میزان مرگ و میر زنان و مردان به تفکیک گروههای سنی نیاز داریم که این اطلاعات را از سازمان مدیریت و برنامه و اداره ثبت احوال تهیه نمودیم با توجه به اینکه آمار جمعیت براساس نتایج سرشماری سال ۱۳۷۵ در دسترس بود و برای سال ۱۳۸۲ برآورد تعداد جمعیت را با توجه به رشد جمعیت اعلام شده توسط سازمان مدیریت و برنامه محاسبه کردیم. سپس با استفاده از نرم افزار lifetab^(۴) که در محیط Excel برای محاسبه امید به زندگی و میزانهای مرگ و میر استاندارد شده تهیه شده بود امید به زندگی را محاسبه کردیم. البته

جدول (۱): امید به زندگی مردان و زنان شهرستانهای استان یزد در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲

شهرستان	سال		تفاوت ۷۵ و ۸۲	
	مردان	زنان	مردان	زنان
یزد	۷۰/۹	۷۳/۶	۶۸/۶	۶۸/۷۳
اردکان	۷۲	۶۴/۵	۷۰/۵۵	۷۶/۴۴
ابرقوه	۷۴/۹	۷۸/۸	۷۱/۰۹	۷۳/۹
میبد	۶۸/۱	۷۳/۹	۷۱/۴	۷۶
تفت	۷۸/۷	۸۲/۶	۷۴/۳	۷۸/۹
مهریز	۵۴/۱۲	۶۰/۱	۷۴/۱	۷۸/۵
بافق	۷۳/۶	۷۵/۹	۷۳/۷	۷۶/۹
صدوق	-	-	۷۹/۳	۸۳/۹
خاتم	-	-	۷۸/۱۴	۸۳/۱
طبس	-	-	۶۹/۵	۷۳/۶
کل استان یزد	۷۰/۵	۷۱	۷۱/۹	۷۴/۵

جدول (۲): جدول طول عمر مردان و زنان استان یزد در سال ۱۳۸۲

سن	میزان مرگ و میر	جمعیت	امید به زندگی مردان	میزان مرگ و میر	میزان جمعیت	امید به زندگی زنان
زیریکسال	۲۱۱	۷۹۶۲	۷۱/۷۸	۱۸۵	۸۱۸۱	۷۴/۴۳
۱-۴	۶۲	۲۵۷۰۷	۷۲/۶۹	۷۳	۲۵۴۶۵	۷۵/۱۲
۵-۹	۲۱	۳۶۹۹۲	۶۹/۲۴	۲۴	۳۵۹۱۹	۷۱/۷۷
۱۰-۱۴	۲۳	۵۷۱۷۰	۶۴/۴۳	۱۶	۵۵۹۲۵	۶۷/۰۱
۱۵-۱۹	۵۰	۷۵۹۰۷	۵۹/۵۶	۲۶	۷۰۴۷۴	۶۲/۱۰
۲۰-۲۴	۸۶	۶۱۹۷۵	۵۴/۷۵	۲۹	۵۱۳۷۸	۵۷/۲۲
۲۵-۲۹	۶۳	۳۳۶۳۰	۵۰/۱۲	۲۴	۳۴۱۰	۵۲/۳۷
۳۰-۳۴	۷۲	۳۰۷۴۷	۴۵/۲۷	۲۳	۳۱۸۲۷	۴۷/۵۵
۳۵-۳۹	۹۵	۲۹۳۰۶	۴۱/۰۹	۲۴	۲۹۵۵۴	۴۲/۷۱
۴۰-۴۴	۶۵	۳۰۷۴۷	۳۶/۴۴	۳۱	۲۸۱۹۰	۳۷/۸۸
۴۵-۴۹	۸۲	۲۴۵۰۲	۳۱/۸۴	۴۱	۲۲۱۳۷۰	۳۳/۰۷
۵۰-۵۴	۹۳	۱۷۲۹۵	۲۷/۳۰	۴۷	۱۵۰۰۴	۲۸/۳۷
۵۵-۵۹	۸۶	۱۱۰۵۰	۲۳/۰۹	۴۴	۱۱۸۲۱	۲۳/۷۸
۶۰-۶۴	۱۱۹	۱۱۵۳۰	۱۸/۸۹	۷۰	۱۱۳۶۷	۱۹/۱۹
۶۵-۶۹	۱۸۱	۹۶۰۸	۱۴/۸۶	۱۳۷	۹۰۹۳	۱۴/۷۲
۷۰-۷۴	۲۶۹	۸۱۶۷	۱۱/۰۵	۲۰۹	۸۱۸۴	۱۰/۶۹
۷۵-۷۹	۴۰۵	۴۱۴۴	۷/۴۳	۳۴۶	۳۹۰۱	۶/۸۲
۸۰-۸۴	۳۰۳	۲۰۸۱	۸/۲۱۰	۳۰۶	۱۳۶۹	۴/۲۹
۸۵-۸۹	۱۶۱	۱۳۶۳	۹/۹۸	۱۸۳	۷۵۷	۴/۰۲
۹۰-۹۴	۵۳	۸۷۶	۱۱/۱۶	۱۰۱	۴۱۴	۴/۰۶
۹۵ به بالا	۶۴	۶۰۴	۹/۵	۷۷	۳۷۹	۴/۶۱
جمع	۲۵۶۶	۴۸۰۴۲۳	-	۲۰۱۶	۴۵۴۶۷۲	-

بحث

با توجه به نتایج این تحقیق در سال ۱۳۷۵ تفاوت امید به زندگی در مردان و زنان در استان یزد بسیار اندک بوده است که البته این امر ناشی از نزدیک بودن میزان های مرگ و میر در گروه های سنی بوده است. با توجه به نتایج این تحقیق در سال ۱۳۸۲ یک نوزاد پسر که در استان یزد به دنیا می آید انتظار دارد به طور متوسط ۷۲/۹ سال عمر کند و یک نوزاد دختر انتظار دارد که ۷۴/۵ سال عمر کند.

با توجه به جدول (۱) امید به زندگی در بدو تولد برای زنان و مردان در سال ۱۳۸۲ نسبت به سال ۱۳۷۵ در مردان به ۱/۴ سال و در زنان ۳/۵ سال افزایش یافته است که این افزایش در زنان حدود دو برابر مردان بوده است.

در سال ۲۰۰۴ براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت کمترین امید به زندگی مربوط به کشور سیرالئون (مردان ۳۷ و زنان ۳۹ سال) و بیشترین امید به زندگی مربوط به کشور ژاپن (مردان ۷۸ و زنان ۸۵ سال) بوده است. بنابر گزارش سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۳ امید به زندگی در ایران در بدو تولد در مردان ۶۷ سال و در زنان ۷۲ سال بوده است^(۷۸). بنابراین با توجه به نتایج تحقیق ما امید زندگی مردان در سال ۸۲ برابر ۷۱/۹ بوده است و نزدیک به ۵ سال بالاتر از امید به زندگی در کل کشور بوده است و در زنان نیز برابر ۷۴/۵ که به اندازه ۲/۵ سال از مقدار آن در کل کشور بالاتر بوده است. البته این تفاوت در مردان بیش از زنان بوده است.

تفت امید به زندگی کاهش داشته است. با توجه به اینکه امید به زندگی یکی از شاخص های ارزیابی سلامت می باشد و تغییرات آن در سال ۱۳۸۲ نسبت به ۱۳۷۵ در مردان نامحسوس بوده است و در زنان تغییر سالانه کوچکی داشته است حتی در بعضی از شهرستانها کاهش داشته است و لذا توجه بیشتر به سلامت افراد جامعه خصوصاً زنان و همچنین ایجاد فرصت های اشتغال به منظور درآمدزایی آنها بایستی مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به تحقیق مشابه ملک افضلی^(۵) امید به زندگی در سال ۱۳۷۵ در مردان و زنان ایرانی در مناطق روستایی به ترتیب برابر ۷۰/۷ و ۷۳/۴ سال بوده است که با توجه به نتایج تحقیق ما امید به زندگی در مردان استان یزد با این نتایج همخوانی دارد ولی امید به زندگی در زنان استان یزد به اندازه ۲/۴ سال کمتر بوده است. در خصوص شهرستانهای استان یزد نیز در شهرستانهای مهریز، میبد، بافق و اردکان امید به زندگی زنان در سال ۱۳۷۸ نسبت به سال ۱۳۷۵ افزایش داشته است ولی در شهرستان یزد، ابرکوه،

منابع

- ۵- ملک افضلی. حسین، پيله رودی. سیروس، رضایی. پرویز، امید به زندگی در مردان و زنان روستایی ایران، دارو و درمان، سال سوم، شماره ۳۳، مهرماه ۱۳۶۵.
- ۶- ملک افضلی. حسین، امید به زندگی مردان و زنان ایرانی در سال ۱۳۷۵، دوره اول، شماره دوم، مجله حکیم، سال ۱۳۷۷.
- 7-WHO, World Health Report 2005, 2005:1-30.
- 8-WHO. *Country Health indicators in 2005*, Available at: www.who.emro.
- 9-Bronnum, Hansen H. *Trends in health expectancy in Denmark*, Danish medical journal 1998, 45, 217-221..

- ۱- محمد کاظم - ملک افضلی. حسین - نهاپتیان وارتکس. روشهای آماری و شاخص های بهداشتی. جلد اول، انتشارات چهر، سال ۱۳۸۲.
- ۲- ملک افضلی - حسین، محمودی مجدآبادی - محمود. جدول عمر زنان و مردان جوامع شهری ایران در سال ۱۳۶۳، مجله محیط شناسی، سال یازدهم، شماره ۱۴، ۱۳۶۵.
- ۳- دلیلی. بلورک، مک گیلورای. تفسیر و استفاده از آمار پزشکی. ترجمه: دکتر سقراط فقیه زاده، جاوید بامداد سقین سرا، بابک رفیع زاده، انتشارات دانشگاه شاهد - چاپ اول: بهار ۱۳۷۶
- 4- <http://www.home.clara.net/sisa>